

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Анотація. . Визначено та систематизовано внутрішні та зовнішні фактори, які впливають на фінансову стійкість банків, що дозволяє виявляти проблемні місця в їх функціонуванні, вчасно приймати рішення щодо підвищення ефективності їх діяльності.

Аннотация. Определены и систематизированы внутренние и внешние факторы, влияющие на финансовую устойчивость банков, что позволит выявить проблемные места в функционировании, своевременно принять решение, а также повысить эффективность деятельности банка.

Annotation. The article definition and systematization of internal and external factors that affect the financial stability of banks, which allow identify problem areas of the bank activity and make decisions in time, and to increase the effectiveness of the bank in the current economic conditions.

Ключові слова: стійкість, фінансова стійкість банку, фінансова стійкість банківської системи, стабільність, фактор, надійність.

Розвиток економіки безпосередньо залежить від стану банківської системи, фінансування та обслуговування підприємств банками. В умовах наростаючої фінансової кризи однією з основних проблем, яка стоїть перед вітчизняною банківською системою, є підтримка її стабільності та надійності.

У світовій практиці питанням попередження та запобігання банківських криз приділяється велика увага, держава надає істотну підтримку банкам, щодо відновлення довіри до них з боку населення та забезпечення їх фінансової стійкості та стабільності, оскільки, без стійкої та стабільно функціонуючої банківської системи неможливо розвивати економіку країни та вирішувати соціальні завдання. Саме стійкість кожної банківської установи забезпечує ефективно та стабільне функціонування всієї банківської системи. Фінансова стійкість є фундаментальним поняттям, що найбільш точно відображає проблеми та тенденції розвитку банківського сектору. У процесі дослідження проблеми забезпечення фінансової стійкості, в основному порушуються питання аналізу та управління фінансовою стійкістю, у той час як надзвичайно важливим є визначення факторів впливу на забезпечення фінансової стійкості банків.

Як показав огляд економічної літератури проблемам забезпечення фінансової стійкості банків приділяли увагу такі вчені як: Крухмаль О. В., В. Вітлінський, Коваленко В. В., Тимошенко О. П., Барановський О. І., Клюско Л. А., Шелудько Н. М., Склеповий Є. В. та ін. [1 – 8].

Метою даної статті є аналіз сучасного стану банківської системи, визначення внутрішніх та зовнішніх факторів, які впливають на фінансову стійкість банків, що надасть змоги підвищити ефективність діяльності банків.

За останні роки становище і умови діяльності банків істотно змінилися. Відносна нестабільність курсу національної грошової одиниці, інфляція спонукають банки забезпечувати прибутковість за рахунок розширення обсягу банківських операцій та послуг. Разом з тим вони не мають можливості ефективно вкладати кредитні ресурси у сферу реального виробництва у зв'язку з його низькою рентабельністю, тому банківська діяльність продовжує залишатися ризиковою.

Фінансова стійкість – це якісна інтегральна характеристика спроможності установи ефективно виконувати свої функції та забезпечувати цілеспрямований розвиток шляхом трансформації ресурсів та мінімізації ризиків, витримуючи вплив факторів зовнішнього та внутрішнього середовища [1].

Фінансова стійкість повинна бути не лише короточасним досягненнями банків, а й стратегією їхнього розвитку. Належний рівень фінансової стійкості банків є відображенням їх високоефективного функціонування, достатнього нарощування фінансових ресурсів та раціонального управління ними.

На фінансову стійкість банківської системи впливає безліч факторів, які залежно від якісних характеристик їх впливу мають як позитивне, так і негативне значення.

На думку Коваленко В. В., на зменшення рівня фінансової стійкості банків можуть впливати такі фактори: високі ризики кредитування, що зумовлені неефективною структурою економіки; залежність банківської системи від фінансового стану підприємств-позичальників; зростання ризиків, пов'язаних із фондовим ринком і динамікою цін на окремих сегментах фінансового ринку; проблеми з поверненням зовнішніх запозичень, які активно залучалися в попередні роки; рівень капітальної бази банківської системи та досить низька якість ресурсів; проблеми рефінансування банків; політичне втручання в діяльність банківської системи [2].

До зазначених факторів Барановський О. І. додає такі: зниження якості банківських активів; втрата довіри з боку вкладників, що підтверджується фактом відтоку депозитних коштів; зниження ліквідності; зменшення капіталізації банків; скорочення ресурсної бази банків; зростання процентних ставок; збільшення обсягів неповернутих валютних кредитів; складнощі із залученням нових інвестицій, зумовлені кризовими явищами на європейських фінансових ринках та зниженням кредитних рейтингів значної частини українських банків високі ризики

кредитування, що зумовлені неефективною структурою економіки; залежність банківської системи від фінансового стану підприємств-позичальників; зростання ризиків, пов'язаних із фондовим ринком і динамікою цін на окремих сегментах фінансового ринку; проблеми з поверненням зовнішніх запозичень, які активно залучалися в попередні роки; рівень капітальної бази банківської системи та досить низька якість ресурсів; проблеми рефінансування банків; політичне втручання в діяльність банківської системи [3].

Фактори, що впливають на формування стійкості банку наведено в таблиці.

Таблиця

Фактори, що впливають на формування стійкості банку

Зовнішні фактори			Внутрішні фактори
Економічні фактори	Соціально-політичні фактори	Фінансові фактори	
1) інвестиційний клімат; 2) стан платіжного балансу країни; 3) податкова політика; 4) стан економіки	1) соціальна політика; 2) стійкість уряду; 3) політична стабільність	1) процентна політика НБУ; 2) кредита політика валютна політика НБУ; 3) стан грошового ринку; 4) величина валютних резервів НБУ	1) якість активів банку; 2) рівень менеджменту; 3) рівень рентабельності; 4) ліквідність балансу банку; 5) платоспроможність; 6) адекватність капіталу банку

Наведені фактори є загальними для всіх банків й істотно впливають на досягнення ними стану фінансової стійкості.

Особливу увагу при цьому слід приділити виявленню зовнішніх факторів, які впливають на банківську систему незалежно від діяльності банку та внутрішніх факторів, які залежать від функціонування самого банку, і визначають ступінь їх впливу на діяльність та стан банку.

Наведені міркування стосуються вивчення зовнішніх факторів, що впливають на досягнення банком фінансової стійкості. Разом з тим слід враховувати також і внутрішні фактори, які залежать від функціонування самого банку.

Аналіз вищезазначених факторів дасть можливість виявити проблемні місця функціонування банку та вчасно прийняти рішення щодо усунення цих проблем, що приведе до підвищення ефективності діяльності банку.

Також забезпеченню фінансової стійкості банківської системи суттєво сприяє своєчасність та якість оцінки її фінансового стану; здійснення стрес-тестування; виявлення наявних і потенційних ризиків, що супроводжують її функціонування; формування дієвої системи раннього запобігання кризовим явищам [4].

На думку автора, для підвищення фінансової стійкості комерційних банків слід вжити такі заходи:

1) стабілізація національну валюту шляхом: запровадження на певний період дії валютного коридору; вжиття певних обмежувальних заходів щодо збільшення пропозиції іноземної валюти на внутрішньому валютному ринку і скорочення попиту на неї; зниження рівня доларизації вітчизняної економіки, адже підрич довіри до національної грошової одиниці зумовлений передусім виконанням грошових функцій на території нашої країни іноземною валютою – долларом США (частково – евро);

2) стабілізація банківської системи, що забезпечується шляхом: гарантування збереження вкладів у банківських установах; контролю за цільовим використанням кредитів рефінансування; обмеження боргового тиску на позичальників; надання гарантій за міжбанківськими кредитами; формування системи моніторингу за появою ознак нестабільності; рекапіталізації банків; поліпшення управління ризиками тощо;

3) удосконалення нормативно правового поля діяльності банківських установ через внесення змін до законодавчої бази в частині систематизації обов'язкових економічних нормативів, що дасть змогу підвищити ефективність банківського регулювання та нагляду [6];

4) активізація процесів реорганізації і реструктуризації банків, як засобу зміцнення їх фінансової стійкості, а також виходячи з критеріїв економічної ефективності банків- правонаступників, законодавче врегулювання стимулюючих заходів, зокрема зменшення капіталу проблемного банку, що приєднується до фінансово стійкого, на суму безнадійних та сумнівних до повернення боргів;

5) запровадження податкового стимулювання банківської діяльності шляхом: диференціації ставки податку на прибуток, зокрема, підвищити її на прибуток, одержаний від посередницьких операцій на фондовому та валютному ринках і знизити ставку за прибутком, одержаним від наданих у виробничу сферу довгострокових кредитів, що сприятиме активізації інвестиційного процесу і відродженню національного виробництва; розширення бази оподаткування податком на прибуток за рахунок відновлення режиму оподаткування сум дооцінки іноземної валюти і упорядкування практики створення страхових резервів за активними операціями; удосконалення оподаткування ПДВ через запровадження оподаткування операцій з купівлі-продажу за ініціативою банку іноземних валют та цінних паперів, що дасть змогу стимулювати зростання ризикованості цих операцій, а також встановлення пільгового оподаткування лізингових операцій, що сприятиме заохоченню інвестицій в реальний сектор економіки [6].

Таким чином, підсумовуючи зазначене можна сказати, що визначення та систематизація впливу внутрішніх і зовнішніх факторів на фінансову стійкість банків дозволить виявити кількісну залежність від факторів, що формують фінансову стійкість; виявити проблемні місця функціонування конкретного банку; вчасно приймати рішення стосовно напрямів поліпшення фінансової стійкості банків. Дослідження і врахування вищезазначених факторів дозволить забезпечити ефективне та стійке функціонування банківської системи України, збільшити прибутковість банків та досягти мінімізації ризиків.

Наук. керівн. Мішин О. Ю.

Коваленко В. В. – Суми : ДВНЗ "УАБС НБУ", 2010. – 228 с. 3. Барановський О. І. Фінансові кризи: передумови, наслідки і шляхи запобігання : монографія / Барановський О. І. – К. : КНТУ, 2009. – 754 с. 4. Тимошенко О. П. Стійкість банківської системи України: теоретичний аспект / О. П. Тимошенко // Науковий вісник БДФА : Збірник наукових праць. Вип. 4 (13): Економічні науки. – Чернівці, БДФА, 2008. – С. 59–65. 5. Склеповий І. Є. Складові стійкості комерційного банку / Склеповий І. Є. // Фінанси України. – 2002. – № 5. – С. 138–143. 6. Клюско Л. А. Фінансова стійкість комерційного банку, методи її оцінки та зміцнення: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук спец. 08.04.01 "Фінанси, грошовий обіг і кредит" / Л. А. Клюско. – К., 2002. – 17 с. 7. Шелудько Н. М. Фінансова стійкість комерційних банків та механізм її забезпечення : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.04.01 "Фінанси, грошовий обіг і кредит" / Н. М. Шелудько. – К., 2000. – 18 с. 8. Вітлінський В. Фінансова стійкість як системна характеристика комерційного банку / В. Вітлінський, О. Пернарівський // Банківська справа. – 2000. – № 6. – С. 48–51.